

UNIVERSITATEA ECOLOGICĂ DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE DREPT

Programul de studii universitare de masterat

DREPTUL INFORMAȚIILOR ȘI AL SECURITĂȚII PRIVATE

Forma de învățământ: învățământ cu frecvență

STATUL DE DREPT ȘI SECURITATEA NAȚIONALĂ

- Suport de curs -

Titular disciplină:
Conf. univ. dr. Maria-Irina GRIGORE-RĂDULESCU

București

Cuprins

INTRODUCERE.....	3
CAPITOLUL I. STATUL DE DREPT ȘI PUTEREA DE STAT CA ELEMENTE ALE SECURITĂȚII.....	5
CAPITOLUL II. CONCEPTUL ȘI DIMENSIUNILE SECURITĂȚII NAȚIONALE.....	7
CAPITOLUL III. SECURITATEA ȘI ACTUL DE GUVERNARE.....	9
CAPITOLUL IV. INSTITUȚII DE SECURITATE NAȚIONALĂ.....	11
CAPITOLUL V. CORELAȚIA SECURITATE NAȚIONALĂ – SECURITATE INTERNAȚIONALĂ.....	14
CAPITOLUL VI. POLITICI ȘI STRATEGII DE SECURITATE NAȚIONALĂ.....	16
CAPITOLUL VII. PERSPECTIVE ȘI EVOLUȚII ALE SECURITĂȚII NAȚIONALE.....	19
BIBLIOGRAFIE.....	20

INTRODUCERE

Cursul este destinat studenților din cadrul programului de studii universitare de masterat Dreptul informațiilor și al securității private din cadrul Facultății de Drept – Universitatea Ecologică din București.

a. Date privind titularul de disciplină

Nume și prenume:	Conf. univ. dr. Maria-Irina GRIGORE-RĂDULESCU
E-mail:	irina.grigore.radulescuiirinaro@ueb.education

b. Date despre disciplină

Anul de studiu:	I
Semestrul:	1

c. Obiectivele disciplinei

Obiectivul general al disciplinei	• Cunoașterea, înțelegerea și aprofundarea instituțiilor juridice specifice statului de drept și securității naționale și a jurisprudenței relevante în materie.
Obiectivele specifice	• Sistematizarea cunoștințelor dobândite ca urmare a prelegerilor susținute; • Aprofundarea celor mai importante noțiuni și concepte în domeniul statului de drept și securității naționale; • Verificarea nivelului de cunoștințe dobândite de către masteranzi atât prin participarea la cursuri/seminarii, cât și prin studiu individual.

d. Competențe acumulate după parcurgerea cursului

Competențe profesionale	• Cunoașterea, înțelegerea și utilizarea conceptelor și principiilor specifice statului de drept și securității naționale; • Interpretarea și explicarea legislației internaționale, regionale și naționale; • Aplicarea normelor juridice în materia consacrării, protecției și garantării statului de drept și securității naționale; • Acordarea asistenței sau consultanței de specialitate în problematica securității naționale; • Formularea unor propuneri de lege ferenda privind modificarea, completarea sau perfecționarea legislației în materie.
Competențe transversale	• Utilizarea eficientă a surselor informaționale atât în limba română, cât și într-o limbă de circulație internațională; • Dobândirea unor abilități de lucru și comunicare în echipă, facilitând rezolvarea unor probleme specifice domeniului și luare unor decizii, precum și implicarea în alte activități.

e. Resurse și mijloace de lucru

Pentru o pregătire temeinică vă sugerăm să consultați bibliografia recomandată.

f. Structura cursului

Cursul Statul de drept și securitatea națională este alcătuit din 7 capitole, așa cum rezultă din cuprins și poate fi studiat atât în întregime, potrivit ordinii prestabilite a capitolelor, dar se poate și fragmenta în funcție de interesul propriu mai accentuat pentru anumite teme. Însă, în vederea susținerii examenului este obligatorie parcurgerea tuturor capitolelor.

g. Evaluarea

Înainte de examen este indicat să parcurgeți din nou toată materia, cu atenție, durata estimată pentru această activitate fiind de aproximativ 3 zile.

Tip activitate	10.1.Criterii de evaluare	10.2. Metode de evaluare	10.3. Pondere din nota finală
10.4. Curs	Prezența la minim 60% din orele alocate cursului.	Observarea gradului de implicare în discuții și dezbateri prin atitudine participativă.	10%
10.5. Seminar/ laborator/ lucrări practice / proiect	Prezența la minim 60% din orele alocate seminarului. Rezolvarea a minim jumătate dintre fișele de seminar și a testului de verificare pe parcurs.	Verificarea prezenței. Acordarea unui punctaj cuprins între 1-10 pentru fiecare fișă de seminar și test de verificare.	30 %
10.6. Evaluare finală	Nivelul de înțelegere și capacitatea de explicare și interpretare a aspectelor teoretice și practice în materia protecției drepturilor omului.	Examen scris	60 %
10.7. Modalitatea de notare (calificativ sau notă): Notă de la 1 la 10.			
10.8 Standard minim de performanță: Elaborarea și prezentarea unui referat, urmărindu-se acuratețea ideilor prezentate în susținerea acestuia.			

CAPITOLUL I

STATUL DE DREPT ȘI PUTEREA DE STAT CA ELEMENTE ALE SECURITĂȚII

I.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate definițiile și caracteristicile statului de drept și ale puterii de stat, integrate conceptului de securitate.

I.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul masterand va fi capabil să prezinte definească și să explice elementele caracteristice ale statului de drept și ale puterii de stat.

I.3. Conținut

Noțiunea și elementele statului de drept

Statul de drept reprezintă principala instituție politică a societății în cadrul căreia dreptul este creat de stat, pe de o parte, iar pe de altă parte, limitează statul.

Elementele statului de drept sunt:

- Puterea politică
- Puterea publică
- Separația puterilor în stat
- Colaborarea și controlul puterilor
- Putere și reprezentativitate
- Justiția ca putere și serviciu public
- Independența justiției și a judecătorilor

Criteriile statului de drept elaborate de Comisia de la Veneția sunt următoarele:

- legalitatea, care implică existența unei proceduri de adaptare a textelor de lege, transparența, responsabilă și democratică;
- securitate juridică;
- interdicția arbitrarului;
- accesul la justiție în fața jurisdicțiilor independente și imparțiale;
- respectarea drepturilor omului;
- nediscriminarea și egalitatea în fața legii.

Puterea de stat

Puterea de stat sau forța publică reprezintă forța cea mai importantă care conduce societatea și se exprimă prin autoritatea publică, având capacitatea de a face ca deciziile ei să fie respectate, prin mijloace de convingere sau prin mijloace de constrângere de către membrii societății.

Trăsăturile caracteristice ale puterii de stat:

- are caracter politic, pentru că puterea politică influențează conducerea societății în sensul politicii promovate de forțele politico sociale aflate la guvernare;
- are o sferă generală de aplicabilitate, întrucât vizează toate domeniile în limitele stabilite de ea însăși;
- se realizează de către structuri specializate, ceea ce presupune că numai aceste structuri pot utiliza constrângerea;
- este suverană.

CAPITOLUL II

CONCEPTUL ȘI DIMENSIUNILE SECURITĂȚII NAȚIONALE

II.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate definiția și trăsăturile conceptului de securitate națională.

II.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul va fi capabil să definească securitatea națională și să identifice trăsăturile acesteia.

II.3. Conținut

Conceptul de securitate națională

Potrivit art. 1 din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, republicată, cu modificările și completările ulterioare, „Prin securitatea națională a României se înțelege starea de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică necesară existenței și dezvoltării statului național român ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și a climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție”.

Dimensiunile securității naționale

1. Dimensiunea diplomatică – vizează promovarea intereselor naționale, identificarea evoluțiilor din plan internațional cu potențial impact asupra României și a soluțiilor pentru ca acest impact să nu fie negativ, în temeiul unei diplomații pro-active.

2. Dimensiunea de apărare (militară) – urmărește menținerea și consolidarea calității de partener în plan internațional și continuarea eforturilor strategice ale României pentru garantarea independenței și suveranității naționale, a integrității teritoriale, apărarea și securitatea cetățenilor, acordarea de sprijin statelor aliate, europene și partenere în conformitate cu angajamentele asumate prin tratate internaționale.

3. Dimensiunea de ordine publică – constă în adoptarea măsurilor legislative, executive și operaționale în scopul prevenirii și combaterii situațiilor de risc, cu impact în planul ordinii publice și siguranței cetățeanului.

4. Dimensiunea de informații, contrainformații și de securitate – vizează prevenirea și contracararea riscurilor și a amenințărilor orientate împotriva intereselor de securitate ale statului român.

5. Dimensiunea economică – se referă la politicile naționale, corelate cu cele asumate prin angajamentele bilaterale și multilaterale, regionale și internaționale, promovate în vederea menținerii cadrului concurențial și a competitivității.

6. Dimensiunea managementul situațiilor de criză și protecție civilă – urmărește implementarea completă a Sistemului Național de Management Integrat al Situațiilor de Criză (SNMISC).

7. Dimensiunea securitatea mediului înconjurător, cu efecte directe în planul asigurării calității vieții – urmărește prevenirea și contracararea degradării semnificative a condițiilor climatice din România, implementarea politicilor UE de protecție a mediului, atât la nivel central, cât și la nivel local, promovând conceptul de economie circulară și susținând dezvoltarea durabilă; exploatarea corectă și responsabilă a resurselor naturale și creșterea suprafețelor ariilor protejate și protecția lor mai eficientă.

8. Dimensiunea societală – se referă la promovarea unor politici referitoare la educație, sănătate, societate și demografie.

CAPITOLUL III

SECURITATEA ȘI ACTUL DE GUVERNARE

III.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate modalitățile de integrare a politicilor de securitate în cadrul programelor de guvernare la nivel național, în concordanță cu reglementările regionale și internaționale.

III.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul masterand va fi capabil să facă prezinte importanța integrării politicilor de securitate în cadrul programelor de guvernare la nivel național, corelat reglementărilor regionale și internaționale.

III.3. Conținut

Strategia pentru Guvernare Deschisă în România 2025-2030 - Mai aproape de cetățeni impune guvernarea deschisă, care promovează principiile transparenței, integrității, responsabilității și participării părților interesate, ca element central pentru dezvoltarea unei administrații publice mai eficiente, mai transparente și mai incluzive, în temeiul

Conceptele cheie din domeniul guvernării deschise, definite la nivel internațional și la nivel național sunt următoarele:

- Transparența;
- Participarea părților interesate;
- Responsabilitatea;
- Integritatea;
- Dreptul la informație;
- Informație de interes public;
- Date guvernamentale deschise (OGD);
- Obligația de transparență;
- Colaborare;
- Incluziune;
- Parteneriatul pentru Guvernare Deschisă (OGP);
- Societatea civilă.

Prin raportare la prevederile Strategia pentru Guvernare Deschisă în România 2025-2030 - Mai aproape de cetățeni, obiectiv general îl constituie crearea unui cadru instituțional coerent de

implementare a politicilor în domeniul guvernării deschise pentru creșterea încrederii și calității interacțiunii dintre cetățeni și instituțiile statului, iar obiectivele specifice sunt:

- Promovarea unei înțelegeri coerente a conceptului de guvernare deschisă și beneficiilor acestuia la nivelul societății;
- Consolidarea rolului de coordonare și suport al Secretariatului General al Guvernului în domeniul guvernării deschise;
- Consolidarea cadrului normativ în domeniul guvernării deschise;
- Crearea unui mediu favorabil pentru organizațiile societății civile din România;
- Creșterea transparenței și participării;
- Îmbunătățirea coordonării și integrării politicilor și practicilor guvernării deschise la nivelul întregului stat;
- Consolidarea protecției și promovării spațiului civic.

Analiza cadrului legal național și a cadrului legal internațional

- Cadrul juridic național
- Cadrul juridic internațional

CAPITOLUL IV

INSTITUȚII DE SECURITATE NAȚIONALĂ

IV.1. Introducere

În cuprinsul acestui capitol sunt prezentate principalele instituții cu atribuții și competențe în realizarea securității naționale și aspecte de drept comparat.

IV.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul masterand va fi capabil să prezinte sistemul instituțional de asigurare a securității naționale.

IV.3. Conținut

Instituții de securitate națională

Potrivit art. 3 din H.G. nr. 585/2002, sunt autorități desemnate de securitate, potrivit legii:

- Ministerul Apărării Naționale;
- Ministerul Afacerilor Interne;
- Ministerul Justiției;
- Serviciul Român de Informații;
- Serviciul de Informații Externe;
- Serviciul de Protecție și Pază;
- Serviciul de Telecomunicații Speciale.

ORNISS¹

ORNISS reprezintă organismul național de legătură pentru informațiile clasificate cu NOS, cu structurile de securitate similare din statele membre și partenere ale Alianței Nord-Atlantice, precum și cu cele ale statelor cu care România a încheiat tratate, înțelegeri sau acorduri care prevăd protecția accesul la informații clasificate.

A. Accesul la informații secrete de stat

În România, accesul la informații secrete de stat este permis, cu respectarea principiului necesității de a cunoaște, numai persoanelor care dețin certificat de securitate sau autorizație de acces, valabile pentru nivelul de secretizare al informațiilor necesare îndeplinirii atribuțiilor de serviciu.

¹ <https://orniss.ro/>

În practica protecției informațiilor clasificate se face distincție între informațiile naționale clasificate și informațiile NATO clasificate.

1. Pentru asigurarea accesului la informații clasificate SECRET vor fi avute în vedere persoane care:

- a) în exercitarea atribuțiilor profesionale lucrează cu date și informații de nivel secret;
- b) fac parte din personalul de execuție sau administrativ și, în virtutea acestui fapt, pot intra în contact cu date și informații de acest nivel;
- c) este de presupus că vor lucra cu date și informații de nivel secret, datorită funcției pe care o dețin;
- d) se presupune că nu pot avansa profesional în funcție, dacă nu au acces la astfel de informații.

2. Pentru eliberarea certificatelor de securitate/autorizațiilor de acces la informații clasificate STRICT SECRET se efectuează verificări asupra persoanelor care:

- a) în exercitarea atribuțiilor profesionale lucrează cu date și informații de nivel strict secret;
- b) fac parte din personalul de execuție sau administrativ și, în virtutea acestui fapt, pot intra în contact cu date și informații de acest nivel;
- c) este de presupus că vor lucra cu date și informații de nivel strict secret, datorită funcției pe care o dețin;
- d) se presupune că nu pot avansa profesional în funcție, dacă nu au acces la astfel de informații.

3. Pentru eliberarea certificatelor de securitate/autorizațiilor de acces la informații clasificate STRICT SECRETE DE IMPORTANTĂ DEOSEBITĂ se efectuează verificări asupra persoanelor care:

- a) în exercitarea atribuțiilor profesionale lucrează cu date și informații de nivel strict secret de importanță deosebită;
- b) fac parte din personalul de execuție sau administrativ și, în virtutea acestui fapt, pot intra în contact cu informații de acest nivel.

3. Pentru eliberarea certificatelor de securitate/autorizațiilor de acces la informații clasificate STRICT SECRETE DE IMPORTANTĂ DEOSEBITĂ se efectuează verificări asupra persoanelor care:

- a) în exercitarea atribuțiilor profesionale lucrează cu date și informații de nivel strict secret de importanță deosebită;
- b) fac parte din personalul de execuție sau administrativ și, în virtutea acestui fapt, pot intra în contact cu informații de acest nivel.

B. Accesul la informații secrete de serviciu

Accesul personalului la informațiile secrete de serviciu este permis numai în baza autorizației scrise emise de conducătorul unității.

În vederea eliberării autorizației de acces la informații secrete de serviciu, persoana care urmează să ocupe o funcție ce presupune accesul la astfel de informații prezintă structurii/funcționarului de securitate, în condițiile legii, recomandări și referințe asupra onestității și profesionalismului, din partea persoanelor cu funcții de conducere cărora li se subordonează direct sau a reprezentanților autorizați ai altor persoane juridice, după caz, și va semna un angajament de confidențialitate.

După ce verifică autenticitatea documentelor menționate mai sus, structura/funcționarul de securitate prezintă conducătorului unității propuneri privind oportunitatea eliberării autorizației de acces la informațiile secrete de serviciu.

CAPITOLUL V

CORELAȚIA SECURITATE NAȚIONALĂ – SECURITATE INTERNAȚIONALĂ

V.1. Introducere

Acest capitol este dedicat analizei corelației dintre securitatea națională și securitatea internațională.

V.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul va fi capabil să precizeze conținutul noțiunilor securitate națională și securitate internațională, prin raportare la interdependența și condiționalitatea acestora.

V.3. Conținut

Securitatea națională – valoare socială fundamentală a existenței statului, consacrată prin norme de drept intern și internațional

Atunci când, bazat pe temeiul dreptului internațional, un stat se obligă, prin conținutul normei, acesta, adesea, își rezervă dreptul de a lua măsurile necesare pentru protejarea securității naționale. Acest interes de securitate este reflectat în clauzele speciale ale tratatelor care permit statelor să se abată de la obligațiile lor din tratate, în situația în care este în cauză apărarea securității naționale. Cu toate că statele manifestă aptitudinea legală de a utiliza securitatea națională - similar conceptului de apărare națională, într-un mod normativ general, accepțiunea asigurării securității se întrepătrunde cu evaluarea și consacrarea normativ internă.

Securitatea regională

Politica de securitate și apărare comună (PSAC) este componenta politicii externe și de securitate comune (PESC) care se referă la apărare și la gestionarea crizelor, inclusiv la cooperarea și coordonarea în domeniul apărării între statele membre ale Uniunii Europene.

PSAC a fost instituită prin Tratatul de la Lisabona în 2009 și permite UE să desfășoare misiuni și operații civile și militare în străinătate, inclusiv în următoarele domenii²:

- prevenirea conflictelor
- menținerea păcii
- operații comune de dezarmare
- consiliere militară
- asistență umanitară

² <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/defence-security/>

- stabilizare post-conflict.

Securitatea internațională cuprinde ansamblul raporturilor juridice internaționale, bazate pe normele și principiile dreptului internațional, care exclude utilizarea forței sau a amenințării cu forța în soluționarea disputelor și a diferendelor dintre ele.

CAPITOLUL VI

POLITICI ȘI STRATEGII DE SECURITATE NAȚIONALĂ

VI.1. Introducere

Acest capitol este dedicat analizei politicilor și strategiilor de securitate națională.

VI.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul va fi capabil să prezinte principalele politici și strategii de securitate națională.

VI.3. Conținut

1. Politici și strategii naționale

Securitatea națională

Definirea conceptului de interes național.

Interesele fundamentale ale statului prin prisma conceptului de securitate internațională.

Obiective de securitate.

Strategii naționale de securitate și de apărare a țării.

Securitatea națională în contextul securității globale

Identificarea aspectelor conceptuale privind termenul de securitate națională.

Securitatea națională – componentă a securității globale.

Determinarea implicațiilor securității globale asupra securității naționale.

Analiza domeniilor generale de influență ale globalizării asupra securității naționale.

Securitatea informațională și activitatea serviciilor de informații în contextul globalizării

Securitatea informațională.

Servicii de informații.

2. Politica de securitate și apărare în Uniunea Europeană

La data de 22 mai 2023, Consiliul a convenit asupra unui nou Pact privind PSAC civilă, care urmărește să consolideze partea civilă a politicii de securitate și apărare comune și să sporească eficacitatea, impactul, flexibilitatea și robustețea misiunilor civile, pentru a eficientiza acțiunile comune în contextul geopolitic european marcat de agresiunea militară a Rusiei împotriva Ucrainei.

Ținând seama de considerentele anterior menționate, Consiliul a aprobat revizuirea strategică a PESCO, la data de 19 noiembrie 2024, în scopul consolidării PESCO, sporindu-i capacitatea strategică și eficacitatea.

Revizuirea vizează sporirea transparenței și a vizibilității politice a capabilităților de apărare europene, urmărindu-se următoarele obiective:

- o mai bună identificare a deficitelor;
- o cooperare aprofundată în domeniul apărării;
- o abordare mai bună și mai coerentă a planificării cheltuielilor pentru apărare.

Pe baza Fondului european de apărare, în contextul noilor provocări în materie de securitate, în anul 2023, Consiliul a adoptat un regulament de instituire a unui instrument de consolidare a industriei europene de apărare prin achiziții publice în comun (EDIRPA) și un regulament privind sprijinirea producției de muniții (ASAP).

În egală măsură, în cadrul Uniunii Europene, ființează Instrumentul european pentru pace (IEP), un instrument extrabugetar menit să îmbunătățească capacitatea UE de a preveni conflictele, de a promova pacea și de a consolida securitatea internațională, permițând finanțarea unor acțiuni operaționale în cadrul politicii externe și de securitate comune (PESC) care au implicații militare sau în domeniul apărării.

Domenii de cooperare între statele membre ale Uniunii Europene în materie de securitate și apărare:

- apărarea cibernetică;
- campaniile hibride;
- strategia spațială a UE pentru securitate și apărare;
- securitatea maritimă.

3. Securitatea internațională

Tipologia și clasificarea amenințărilor la adresa securității internaționale

Caracterizarea mediului de securitate internațional.

Riscuri și amenințări vizând securitatea internațională:

- amenințările de ordin politic;
- amenințările de ordin economic;
- amenințările de ordin militar;
- amenințările de ordin social;
- amenințările de ordin ecologic;
- amenințări specifice.

Mediul internațional de securitate

Definirea noțiunii de mediu de securitate.

Determinarea factorilor globali care influențează securitatea internațională.

Modele de asigurare a securității internaționale.

Instituții de securitate internațională

Alianța Nord-Atlantică (NATO).

Organizația Securitate și Cooperare în Europa; Uniunea Europei Occidentale.

Alte instituții de securitate internaționale și regionale.

CAPITOLUL VII

PERSPECTIVE ȘI EVOLUȚII ALE SECURITĂȚII NAȚIONALE

VII.1. Introducere

Acest capitol este dedicat analizei perspectivelor de cooperare în materia securității naționale.

VII.2. Competențe conferite

După parcurgerea capitolului, studentul va fi capabil să identifice rolul cooperării în materia securității naționale.

VII.3. Conținut

Abordări naționale de securitate

Analiza unor modele naționale de securitate.

Conceptul de securitate extinsă

- definiția conceptului;
- cooperarea în cadrul NATO;
- cooperarea în regiunea Mării Negre - spațiu sigur și predictibil pentru securitatea națională, europeană și transatlantică.

Bibliografie

- Gabor G., *Provocări și perspective ale securității extinse – Modelul conceptual al României*,
Jadaneant Al., *Ordinea internațională și mediul de securitate. Concepte, repere, perspective*,
Ed. Topform, 2024;
- Kolodziej E.A. , *Securitatea și relațiile internaționale*, Ed. Polirom, 2007;
- Măță D.C., *Securitatea națională. Concept. Reglementare. Mijloace de ocrotire*, Ed.
Hamangiu, București, 2016;
- Onișor C., „*Repere ale securității româniei - context actual și perspective raționale*
(*Romanian Security References – Actual Context and Rating Perspectives*)”, Revista Academiei de
Științe ale Securității Naționale nr. 1/2018;
- Voicu M., Stoica A. C., *Mecanismul statului de drept - 2020, al UE. Raportul dintre dreptul
UE și dreptul național al statelor membre, cu referire specială la România. Supremație vs.
Suveranitate*, Ed. Universul Juridic, București, 2022;
- Zulean M., *Strategiile de securitate națională* (ediția a II-a), Ed. Tritonic, București, 2017;
- Zulean M., *Strategiile de securitate în spațiul euro-atlantic*, Ed. Tritonic, București, 2015.